

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

EPV Energia on kotimainen energiatoimija, joka tuottaa monipuolisesti energiaa (sähköä ja lämpöä) osakkaidensa tarpeisiin ja investoi aktiivisesti puhtaan siirtymän edistämiseksi. Yhtiö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä uudeksi alueidenkäyttölaki. Uusiutuvan energian merkitys vihreän siirtymän ja teollisten investointien mahdollistajana on keskeinen. Hallitusohjelman tavoitteena onkin kaksinkertaistaa sähköntuotanto ja sujuvoittaa luvitusprosesseja, jotta maamme hyötyy siirtymän luomasta talouskasvusta. Hallituksen esityksessä alueidenkäyttölaki useita kohtia, jotka vaarantavat uusiutuvan energian hankkeiden toteutettavuutta. Erityisesti tuuli- ja aurinkovoiman osalta esitetyt sääntelyratkaisut ovat ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa. Esitämme näitä muutoksia harkittavaksi uudelleen lain jatkovalmistelussa Suomen kilpailukyvyä varmistamiseksi. Yhdymme Bioenergia ry:n, Energiateollisuus ry:n ja Suomen uusiutuvat ry:n antamiin lausuntoihin, joiden ohella haluamme korostaa, että:

- 1) kiinteistä etäisyysvaatimuksista tuulivoiman osalta luovutaan ja säilytetään vaikutuksiin perustuva arviointi
- 2) aurinkovoiman kaavavaatimuksia kevennetään ja/tai tehdään vaihtoehtoisia etenemispolkuja
- 3) lakiin lisätään joustavuutta sähkönsiirron ja verkkoon liittymisen osalta; liittymispisteen ja sähkönsiirtoreitin osoittaminen jo kaavoitusvaiheessa on monia vuosia kestävä hankkekehityksen kannalta liian aikaista

4) kaavoituskustannusten ennustettavuus varmistetaan valtakunnallisella ohjeistuksella

5) siirtymäsäännöksissä huomioidaan jo vireillä olevien hankkeiden käsittely edellisen lain nojalla

6) kotimainen ja varastoitava bioenergia on tunnistettava tasavertaisena uusiutuvan energian muotona ja bioenergiahankeiden luvitusprosessien ennakoitavuus ja sujuvuus on varmistettava tukemaan osaltaan maamme huoltovarmuutta ja puhdasta siirtymää

7) kaavoituksessa on tärkeää turvata maamme huoltovarmuutta siten, että epämääräiset aluerajaukset tai ilmaisut, kuten ”muut luontoarvot”, eivät saa muodostua esteiksi hankkeiden kehittämiselle eikä niiden tulkinta jäädä oikeusasteisiin ratkaistavaksi

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

Tuulivoimakaavoituksen siirtyessä esitetyn etäisyysvaatimuksen myötä käytännössä kunnilta maakunnille haluamme kiinnittää huomiota maakuntien resursseihin. Maakuntakaavoitusvaiheessa ei ole käytettävissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinnassa käytettäviä selvityksiä eikä resursseja, minkä vuoksi katsomme maakuntien resurssien olevan riittämättömät esitettyyn muutokseen.

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Luontoarvojen käsittelyssä tulee nojata selkeästi luonnonsuojelulainsäädäntöön. Epämääräiset käsitteet, kuten ”muut luontoarvot” tai ”ekologiset yhteydet”, voivat aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta ja lisätä valitusherkkyyttä, mikä kansantaloudellisesti on resurssien hukkaa. Kaavoituksen on perustuttava tunnistettuihin ja säädöksiin määriteltyihin arvoihin. Kaavoitus on tärkeässä roolissa myös maamme huoltovarmuuden, erityisesti energiahuoltovarmuuden osalta. Alueita, joilla ei ole erityisiä kaavamerkintöjä, on kyettävä hyödyntämään energiantuotantoon ja -jakeluun erityislainsäädännön, kuten ympäristönsuojelulain mukaisesti.

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Kannatamme maakuntakaavan yleispiirteisyyden vahvistamista ja kuntakaavoituksen roolin korostamista. Hankekaavoitus on tehokkainta kuntatasolla, jossa voidaan tehdä tarkempia vaikutusarviointeja ja yhteensovittaa paikalliset tarpeet.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

-

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Hallituksen esitysluonnoksessa on ehdotettu kiinteää etäisyysvaatimusta (8 x kokonaiskorkeus) tuulivoimalle, mikä tarkoittaa 2 000 – 3 000 metrin etäisyyksiä ja kaventaisi siten merkittävästi potentiaalisia tuulivoima-alueita ja kuntien päätösvaltaa. Nähdäksemme nykyinen tapauskohtainen ja vaikutusarviointeihin nojautuva lupajärjestelmä on jo vaativa ja huomioi melu- ja ympäristövaikutukset hyvin tarkasti. Ehdotetut säännökset hidastaisivat dramaattisesti tuulivoiman rakentamista Suomessa, mikä on vastoin talouskasvun, työllisyyden, verotulojen ja puhtaan sähkön tuotannon tavoitteita.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Kaavoitustarpeen on perustuttava hankekohtaiseen vaikutusten arviointiin, minkä pohjalta viranomaistyönä tunnistetaan kaavoitustarve, jos/kun alueella on kaavamenettelyä vaativia yhteensovittavia toimintoja. Muutettavaksi esitetty rakentamislain 46 § johtaa tarpeettomaan ylisääntelyyn, ja nähdäksemme kaavoituksen rinnalle on jätettävä vaihtoehtoisia tapoja edetä, kuten sijoittamislupa ja/tai rakentamislupa.

Lakimuutoksessa olisi huomioitava hallituksen kirjaukset, mihin aurinkovoimaa kohdennetaan ja minne mahdollistetaan nopea alueiden käyttöönotto kevyemmän luvituksen keinoin: on mahdollistettava poikkeaminen kaavavaatimuksesta, jos hanke sijoittuu esim. entiselle turvetuotantoalueelle, joutomaalle tai muulle ympäristöriskittömälle alueelle. Aluetarkastelussa voisi soveltaa DNSH-periaatetta, joka mahdollistaisi perustelluissa tapauksissa etenemisen ilman kaavaa. Mikäli laissa on tarve asettaa kaavoitusraja, voisi se nähdäksemme olla YVA-laissa määritelty yhtenäisen alueen pysyväisluonteisen muuttamisen raja (200 ha).

Lainsäädännössä ei tule asettaa yhtä maankäyttömuotoa eriarvoiseen asemaan, vaan arvioinnin tulee perustua vaikutuksiin ja alueen soveltuvuuteen.

Hallituksen esitykseen on otettu suoraan PM Orpon hallitusohjelman linjaus:

”Aurinkovoimarakentamista ohjataan rakennettuun ympäristöön, turvetuotannosta vapautuneille alueille ja joutomaille pyrkien välttämään tuotannossa olevien peltojen ja metsämaan merkittävä käyttö aurinkovoimaan”, mikä rajoittaa pelto- ja metsämaiden käyttöä. Emme kannata suoraa maankäytön rajoituksia. Metsä- tai peltoalueille voi joissakin tapauksissa olla hyvin perusteltua rakentaa, jolloin voidaan ottaa kompensatiotoimet käyttöön. Menettely ei rajoittaisi myöskään maanomistajan oikeuksia ja päätösvaltaa.

Lainsäädännössä olisi kyettävä tulkitsemaan poliittiset kannanotot yksiselitteisesti eikä kuormittaa oikeusasteita ratkaisemaan, mitä tarkoittaa em. hallitusohjelman ”merkittävä käyttö”? Ehdotamme

kirjauksen poistamista tai sen täsmentämistä siten, että merkittävyys sidotaan ilmastovaikutukseen/päästöhyötyyn tms. On kuitenkin otettava huomioon, että vaikutusarviointi voi olla vaikeasti toteutettavissa.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

-

Kommentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

Kannatamme 110 § lisäämistä ja siten valituksen käsittelemisen kiireellisenä myös elinkeinoelämän toimintaedellytysten kannalta. ”Uusiutuvaa energiantuotantoa palvelevia toimintoja kuten energiavarastoja” on huomioitava, että varastot eivät välttämättä sijoitu uusiutuvan energiantuotannon yhteyteen, vaan turvaavat sähkö- ja lämpöjärjestelmien luotettavaa toimintaa erilaisissa energian tuotannon ja kysynnän tilanteissa. Kannatamme valitusoikeuden rajaamista asemakaavoissa vain asianosaisille sekä muistutusvaatimusta yhdistyksille. Tämä edistää osallistumista suunnitteluvaiheessa ja vähentää jälkikäteisiä valituksia.

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentti luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Ennen uuden lain voimaantuloa vireille tulleet hankkeet on kyettävä saattamaan loppuun ilman uuden kaavoitusmenettelyn aloittamista. Esitettyjen siirtymäsäännösten mukaan vireillä olevien hankkeiden kehityksessä, kaavojen laadinnassa ja hyväksymisessä noudatetaan nykyistä lainsäädäntöä, jos kaavaehdotus on asetettu nähtäville ennen uuden lain voimaantuloa. Kaavaehdotuksen nähtäville asettamista on edeltänyt merkittävät toimet hankealueen hallinnan järjestämiseksi sekä hankekaavoitukseen liittyvät teknistaloudelliset selvitykset ja vaikutusten arvioinnit. Erityisesti tuuli- ja aurinkovoimayleiskaavojen osalta esitetty siirtymäsäännös on kohtuuton huomioiden nimenomaan näihin hankkeisiin esitetyt merkittävät kaavan sisältövaatimusten muutokset.

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

Aurinkovoiman rakentamista on tarkasteltava sen vaikutusten kautta ja siten hallituksen esitysluonnoksessa asetettu 10 ha ehdoton kaavoitusraja on poistettava. Esitetty raja on uusi eikä sen perustelemiseksi ole tehty vaikutustenarviointia eikä käyty vuoropuhelua sidosryhmien kanssa. Lisäksi sen vaikutus on vastakkainen hallituksen tavoitteelle sujuvoittaa hallinnollisia menettelyjä.

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Oesch Pia
EPV Energia Oy